

GÁL SÁNDOR

A szimbólejum

*Történik a mennyben és Dél-szlovákiában, a XX. században,
az ötvenes évek elején*

Szereplők:

AZ ÚR HANGJA

MARX

ENGELS

LENIN

MADÁCH

ÁRPÁDOVICS – pártinstruktor

I. KULÁK később: I. JÓZSI – elnök elvtárs

II. KULÁK később: II. JÓZSI – zootechnikus

III. KULÁK később: III. JÓZSI – agronómus

VI. KULÁK később: PLÉBÁNOS ELVTÁRS

RÓZSIKA főkönyvelő

JENŐKE műbika

MOJZSIS műfordító

BELASZ tanító, Csemadok elnök, csasztuskaköltő

Továbbá a Nép: tehéngondozók, fejjönők stb.

ELSŐ RÉSZ

(A színpadot úgy kell megalkotni, hogy legyen egy fenti „égi szcéna” és egy lenti, amelynek jellegét az ötvenes évek elején használt irodabútorok testesítik meg. Két íróasztal, néhány szék, szekrény stb. Az „égi szcéna” legyen elvont, éteri. Szűrt fény dereng, amikor az Úr megszólal. Elképzelhető egy kevéske működ is.)

AZ ÚR HANGJA A mi Imrénk, szóval a mi Madách Imrénk, annakidején, a Tragédiából kifelejtett egy színt. Egy előre nem látott színt. Természetesen az is igaz, hogy erről a színről nem volt, mert nem is lehetett tudomása, hiszen az általam kísérletinek tervezett materialista-szocialista társadalmi formációt előtte titokban tartottam. A mi nagyszerű, zseniális szerzőnk így nem ismerhette meg Marx elvtárs Kapitálját, vagyis a Tőkét, azaz-hogy a Tökkapitált, Köpítelt, hogy úgy mondjam... (Szünet.) Na! Így az emberiség fejlődéstörténetének ez a szakasza nem

kerülhetett be a Tragédia megfelelő helyére, vagyis hát – ki-
maradt. E hézagot isteni akaratom és kívánságom szerint
most és itt pótolni fogjuk. És – ígérem – e trágárdiában fé-
nyesen ragyognak majd a csillagok meg a sarló meg a kala-
pács. Meg az Imre, a Madách...

*(Halkan fölzeng az Internacionálé nébány taktusa. Marx, Engels, és Lenin egy felbőfőle,
elvont magaslaton ülnek, akárba egy szavalóverseny zsűrije, s időnként leesnek a mély-
ségben épülő harmatfriss szocialista társadalomra.)*

MARX *(Elégedetten simogatja a szakállát.)* Te Iljics, hát gondoltad vol-
na?... Hát gondoltad volna?...

LENIN *(Álmodozva.)* Mit Karl, mit? Ugyan mit?

MARX Hát hogy sikerül.

LENIN Mi hogy sikerül? Sikerült valami, Karl?

ENGELS Te soha nem figyelsz a részletekre, Iljics. Csak mennél, csak
mennél mindig: két lépés előre, egy lépés hátra... *(Eljátsza.)*

LENIN Az egy használható direktíva volt... Elmélet, amely egyben filo-
zófia és tézis és társadalmi haladás. *(Töprengve.)* A NEP – a nova-
ja economicszckaja polítika... Da, tovariscsi, da, tak...

MARX Oly lágy, dallamos a beszéded Iljics, öröm hallgatni szavaidat...

LENIN Tudod, Karl, a szláv nyelvek lágyak, tele vannak érzéssel, érze-
lemmel, szentimentalizmussal, forradalmi lendülettel, s az azbu-
ka, na és az IGE, a glagol! Figyeld csak: glagolom nazívajetszja
ete csaszty recsi, katoraja atvecsjajets na vaprószí – sto gyselaty?...
I tak dále...

ENGELS Az Úr formálta ilyenné. Már a Filozófiai füzetekben a Hegel-
ről írott opuszod idején is látszott e nyelv lágy tüze, forradal-
mas izzása – ahogy megírtad, drága Iljicsünk.

MARX Ez marhaság Fridrich, tiszta képzavar!

ENGELS Hát aztán?! Van-e itt e magas birodalomban, aki e képzavart raj-
tad kívül észreveszi és szóvá teszi, te morcos?!

MARX Tudhatnád, Fridrich: az Úr!

ENGELS Ó kegyes, megbocsájt...

MARX De bosszút is állhat... A nyakadat tekeri ki, ha zavarosan fogal-
mazol. Pokolra küld...

ENGELS *(Ábrándozva.)* Nézd, Karl, nézd, figyeld, hogy elméletünk
miként alakul át valósággá. Nézd, hogy épül egy igazságos
társadalom...

LENIN Egyenlőség! Egyenlőség és igazságosság... Tanulni, tanulni, ta-
nulni... Igen! *(Dúdol.)* Hej, te bunkóciska, te dráááaga... *(Esetleg az
Ej ubnyem is lehet.)*

MARX Ez borzasztó! Drága Iljics, ez borzasztó! Hogy te milyen rosszul
intonálsz! Hamis az egész. Pedig nem is vagy teljesen botfülü.
Csak nem figyelsz oda, nem koncentrálsz kellően... Egy ilyen

gyönyörű mozgalmi nóta (*Ő is dúdolja, majd csatlakozik Engels is.*)
Hej, te bunkócska, te drááága...

(*A dal és a mennyei szín lassan eltűnik, s balkan felzeng a „Föl vörösök, proletárok” kezdetű induló. A „lenti szín” kinyílik: iroda, asztal, székek. Az asztal körül négy férfi ül a harmincas évek parasztviseletében. Az ötödik férfi az ötvenes évek elejének divatja szerint – a munkásosztályt képviseli – „monterkát” visel. Ő Árpádovics, pártinstruktor.*)

ÁRPÁDOVICS (*Kopaszodó, alacsony, ötvenes férfi, kezében rövid szárú pipa, igyekszik a pipával a kezében Sztálin lassú gesztusait utánozni.*) Ezen a hajnali időn azért hozattalak be titeket, kulák elvtársaim ide az emenvére, hogy a cucilista gazdaságot megteremtsük. Ti, kulák elvtársak, amiként azt Gottwald elvtárs is mondotta volt, szóval ti ennek a törekvésünknek megátalkodott kerékkötői vagytok. Nem és nem akarjátok aláírni a belépési nyilatkozatot a jáéredébe. De miért, kulák elvtársaim, kérdem én? Miért? Mert egyikőtök sem akar első lenni. Tudom én azt!

(*A négy kulák elvtárs helyeslően bólogat.*)

Pedig valakinek elsőnek kell lenni, mert csak egy ceruzám van. Ha pedig nem írjátok alá, hát a munkásosztály igazságos szigorát fogjátok elszenvedni. A jáchymovi uránbányában folyamatos a munkásosztály hiánya. Pedig, ahogy Sztálin elvtárs is mondotta, a béketábornak most nagy szüksége van az uránra... Na szóval, akkor ki lesz az első?

I. KULÁK Én aztán nem!

II. KULÁK Miért én? Neki több földje van. Meg marhája is.

III. KULÁK Van, mert én nem járok kurvák után, nem hordom nekik a tojást, a vaját meg a hízott kacsákat egy ócska kettyintés fejébe. Első nem leszek.

ÁRPÁDOVICS Hát igen! Marakodni azt tudtok, meg a magatokét védeni. Hogy a munkásosztály éhezik, az semmi? Meg aztán a reszlovakizációs dekrétet azt bezzeg aláírtátok gondolkodás nélkül.

IV. KULÁK Az más volt. És nem gondolkodás nélkül. Gondolkodva! Mert úgy minden megmaradt. Föld, ház, állatok, és nem telepítettek ki holmi magyarországi sváb faluba meg Csehországba, a szudétánemetek helyére cselédnek. Csehek cselédjének...

I. KULÁK Ez így igaz.

ÁRPÁDOVICS Meg kellett a ráadás! A sárga gumicsizma meg a jó esőköpeny.

III. KULÁK Azt adták! Nem lehetett visszautasítani. Udvariatlanság lett volna.

ÁRPÁDOVICS Meg hogy a többiek lássák miféle magyarok vagytok. Ahogy harákolnak, úgy köpnek rátok...

IV. KULÁK De itthon...

ÁRPÁDOVICS Most pedig derék reszlovakizáltakként aláírtátok a belépési nyilatkozatot. A harmadik típusú jáéredébe. A földet összeszántjuk, közösen vetünk, közösen aratunk, közös lesz az állatállomány...

I. KULÁK *(Közbevág.)* Az asszonyok is, igaz? Hogy az a magasságos atyaúr-isten rogyassza rád...

ÁRPÁDOVICS Isten nevét hiába fel ne vedd!... Te nem jártál hittanra? *(Rövid csend.)* Nos, ki kezdi? *(Felveszi az asztalról az egyetlen ceruzát, játszik vele. Nagy, elszánt csend.)* Szóval nem?! *(Csend.)* Úgy is jó, kulák elvtársak. De jegyezzétek meg, hogy előttünk, kommunisták előtt nincs lehetetlen. Ezt Vlagyimír Iljics is kifejtette már, meg Sztálin elvtárs is, meg az ő nagy tanítványa, Gottwald elvtársunk is. *(Kis csend után.)* Aztán van-e rendes bicskátok?

KULÁKOK *(Egymás után.)* Van, van, már hogyan volna... *(A zsebekből előkerülnek a bicskák.)*

ÁRPÁDOVICS Nocsak! Csupa békebeli békanyúzó bugylibicska. De ha nincs jobb, igazi cucilista bicska, ezek is megjárják. *(Az egyik bicskát felveszi, kinyitja, próbálja, hogy a penge éles-e. A kulákok kíváncsian figyelik, várják, hogy mi Árpádovics szándéka.)* Na, és most ezzel a bicskával az egy ceruzából négyet csinálok. Így! *(A ceruzát négy felé vágja, majd mindegyik kulák elé letesz egyet-egyet.)* Most ti következtek! Faragjátok meg a ceruzákat szépen, hegyesre, hogy jól írjanak. *(A kulákok nekilátnak a ceruzabegyezésnek Árpádovics hátratett kézzel jár fel s alá.)* Nos, ahogy az előbb is utaltam rá, mindig van egy másik megoldás is. Most már van négy ceruzánk. Igaz? *(Amazok bólogatnak, de láthatóan nem értik, hogy az instruktor hová akar kilyukadni. Árpádovics a szekrényből papírokat vesz elő.)* Most jól figyeljétek, kulák elvtársaim. Itt van a négy belépési nyilatkozat, itt kell aláírni, látjátok szemtükkkel? *(Bólogatnak, „igen, látjuk” stb.)* Nahát! Akkor én most leoltom a villanyt, ti pedig szépen aláírtjátok a belépési nyilatkozatokat. Senki sem lesz első, és mégis mindenki első lesz, és jáérdé tag. Értitek? Én szeretlek benneteket emberek, ahogy Fučík elvtárs is írta, és nem akarom, hogy ugye Jáchymovban nektek is a munkásosztály oldalán kelljen az uránércet fejteni, bárha arra is nagy szükség van... Akkor hát, fogjátok a saját ceruzátokat, és cselekedjétek! *(Kikapcsolja a villanyt. Sötétség, csend, s amikor újra kigyullad a villanyégő, valami igen nagy messzeségből kórus hangjai csendülnek fel, s egyre erősödnek, imígyen:*

Zúgjátok csak traktorok,

Szánts, arass te gép,

Új élet hajnal fényére

Ebredj te boldog nép. – És így tovább.)

ÁRPÁDOVICS *(A nézőtér felé fordulva áll, szinte önmaga szobrává változottan, s a négy reszlovakizált kulák elvtárs az asztal lapját bámulja. A kórus halkulni kezd, s Árpádovics megszólal.)* Na ugye?!... *(Feltétlenül.)* Most pedig közlöm veletek a járási pártbizottság direk-

tíváját. A direktíva szerint a jáéerdé elnöke te leszel, Első Józsi. Az zootechnikus tisztséget Második Józsi, az agrónomus földadatokat pedig Harmadik Józsi látja majd el.

IV. KULÁK És én?

ÁRPÁDOVICS A pártirektíva szerint a munkásosztály sorait fogod erősíteni az építőiparban.

IV. KULÁK Ez még mindig jobb, mint Jáchymov...

(Az „alsó szín” lassan elsötétül, s láthatóvá lesz újra a „mennyei szín”. Halk átmeneti zene, pár orgonafutam.)

ENGELS *(Enyhe fölháborodással.)* Karl! Láttad? Hát ezek a módszerek! Hol itt az önkéntesség, a közös döntéshozatal, az erkölcs meg az etika?! Na hol? Ez már-már erőszak... Nem erről volt szó, amikor a társadalmak átalakulásáról értekeztem...

MARX Hogy te milyen érzélgős lettél az utóbbi időben idefönt Fridrich! Nem is értelek. Az inkvizícióhoz mérten ez a meggyőzés, mint hatásos módszer, szinte már humánusnak mondható. Egyébként magad írtad valahol, hogy a társadalmi változások bizonyos erőszak alkalmazása nélkül csak nehezen valósíthatók meg.

ENGELS Azt én még a nagy francia forradalomra vonatkoztattam... Hol voltunk akkor még a világháborúk földrészeket átrendező lehetőségeitől, hiszen még a gyarmatok helyzete sem volt elrendezve... Ázsia, a Fekete Afrika meg a Távols-Kelet, Kína, Mandzsúria, Mongólia...

LENIN De az az ötlet!!! Igazi korszakalkotó ötlet! Hogy egy ceruzából négyet... Kolosszális felismerés! Új minőség, új tartalom és új lehetőség... Egy ceruza, amely önmagát szaporítja. Akárha a természetben a szűznemzés... A darwini evolúció örök körforgása, az élő anyag metamorfózisa, a spenceri felismerés: ami elképzelhető – lehetséges...

MARX Vlagyimír Iljics, te jóval utánunk kerültél fel ide, mond csak – mert az iménti eseményorból nem derült ki –, mi az, hogy reszlovák? Egyáltalán: mi az hogy szlovák? Meg hogy sárga gumicsizma és esőköpeny? Ez valami új európai politikai tendencia vagy csak divat?

LENIN Sejtelmem sincs róla, drága Karl, de gondolom, valami újabb keletű jelképek, amolyan nemzeti ereklyefélék... Ámbár a gumicsizma... Szóval, már megbocsáss...

MARX Hát nem valami fontos, csak úgy itt maradt a fülemben, s ismersz, szeretek tisztán látni az európai és a nemzeti ügyekben. A fene se érti – sárga gumicsizma... Miért pont sárga? Miért nem zöld például?...

MADÁCH *(Főn, látszik rajta a súlyos megrendültség.)* Hihetetlen! Hi-hetetlen...

LENIN Ni csak! Madách elvtárs... Mi a hihetetlen?

MADÁCH Drága Vlagyimir Iljics! Hogy ezt én nem láttam előre! S hogy mindez kimaradt! És így nincs teljesség. Ádám és Éva sorsa, ugye! Micsoda fatalitás. Pedig az Úr jelezhetette volna, hogy a falansz előtt lesz még egy kísérlete... Micsoda lehetőség: a szocializmus, majd az átmenet a kommunizmusba... Az új drámai kifejelet lehetőségei, felemelkedések és bukások, háborúk, gulágok, lakosságcsere, deportáció, reszlovakizáció majd a rekapitalizáció az ezredvégen, a globális frázishalmazok...

ENGELS Drága jó Imrénk! Ez már nem a te dolgod. S ahogy írtad, kész a mű, a kerék forog. Az Úr dolga ez tovább. Remek az egész, nekem elhiheted, én, ahogy te magad is, hogy úgy mondjam, virtuálisan bejártam az egészet, az úr tereit is, ahol muzsikáltak a szférák – az az andalító dzsessz...

MADÁCH Igazában nem a hiány bánt Fridrich, hanem az, hogy az én művemben már akárki belejavíthat... Előbb Arany, most meg az Úr...

(A „felső tér” fokozatosan elsötétül, közben távolról egy rezesbanda mozgalmi indulót játszik. A terembe azonban az induló hangja csak balkan szűrődik be. Ezt a jelenetet úgy kell beállítani, mint egy szövetkezeti taggyűlést. A színpadon a szövetkezet vezetősége, valamint a pártinstruktor. A jelen esetben a színházi közönség lesz a szövetkezet tagsgága. Ahogy a rezesbanda az indulót befejezi, Árpádovics a szónoki emelvényhez lép. A helyzet jelentőségét kiemelendő párat köhint, majd imigyen szól.)

ÁRPÁDOVICS Tisztelt Elvtársnők, Elvtársak, jáérdétagok, milá mlágyeys! A mai estén azért jöttünk össze, hogy ünnepeljünk. Mégpedig azt ünnepeljük, hogy pártunk és kormányunk bölcs vezetése és direktívái nyomán a mai naptól számítva ez a falu, ez az öntudatos közösség megértette a kor szellemét, és mindenki, kivétel nélkül, önként aláírta a tagsági belépési nyilatkozatot a negyedik típusú jáérdébe. *(Szünet, esetleg taps a nézőtérről.)* Mit jelent ez elvtársnők és elvtársak? Azt jelenti, hogy a fél lábón álló óriás, a szocialista ipar mellé, ahogy Gottwald elvtárs is megmondotta, a szocialista mezőgazdaság lesz a másik óriásláb, amiáltal a mi demokratikus Csehszlovák Köztársaságunkban valódi cucilizmusunk két lábón járó óriás lesz. *(Szünet.)* Tisztelt közgyűlés! Ti az előbbi órákban a járási pártbizottság direktívái szerint megválasztottátok a jáérdé vezetőit, akik mind harcos, sokat próbált, tapasztalt elvtársak. Magyarok is voltak, kulákok is voltak, meg reszlovakok is voltak. Valahányukat ismeritek. Az elnök elvtárs Első Józsi, az agronómus elvtárs a Második Józsi, a zootechnikus elvtárs pedig a Harmadik Józsi. A főkönyvelő Rózsika elvtársnő. Ő!

Holnap pedig, jáérdé-tag elvtársnők és elvtársak, s természetesen a milá mlágyeys, elindulunk a leninizmus útján, ha

esik, ha fú. Összeszántjuk a barázdákat, bevetjük a földet búzával, azután tavasszal majd gyönyörködhetünk a végtelen búzamezőkben, ahogy hullámoznak majd a szélben, s ahogyan a költő elvtárs is megmondotta, amiként a tenger. Az állatot is összegyűjtjük, óriási istállókat építünk számukra, lesz széna, szalma, abrak, lesz tej, tojás, hús a munkásosztály számára, és nekünk is marad, ha marad... Lecsapoljuk a mocsarakat, ingoványokat, s a láp és a mocsár helyén rizsát termesztünk, meg déligyümölcsöt. Ahogy a nagy Micsurin tanítványától, Liszenkó elvtárstól tanultuk. Mert a Szovjetunió mezőgazdasága a mi példaképünk. Bevezetjük a rideg borjúnevelést, a borjakat Steimann-bódékban neveljük, és egyáltalán, dolgozunk és tanulunk, tanulunk és dolgozunk. Legyőzünk minden akadályt, mert a béketábor a nagy generalisszimusz Joszif Visszarionovics, meg Gottwald elvtárssal az élen legyőzhetetlen. Most pedig a jáérdé megalakulásának a tiszteletére, ahogy befejeztük a cucilizmus építésének első ütemét, énekeljük el együtt a hidroszentrálét...

(Miközben a kórus zeng, lassan elsötétedik a színpad, s ahogy az internacionálé hangjai fokozatosan távolodnak és halkulnak, a kigyulladó fény a jáérdé irodáját világítja meg. Az egyik íróasztal mögött az „elnökelvtárs”, a másik oldalt levőnél pedig Rózsika főkönyvelő foglal helyet. I. Józsi nagy figyelemmel olvas egy hivatalos levelet. Rózsika könyvel.)

- I. JÓZSI Osztán most mi a szentséget csináljak? Mi az anyám kínját csináljak?
- RÓZSIKA Mit akarnak megint Józsi?
- I. JÓZSI A jó fene tudja. Minden levelet szlovákul írnak, mintha a járáson senki sem tudna magyarul. Én meg itt kínlódhatok, mert egy kukkot se értek az egészből... A lópatkoláshoz értek, kaszálni is tudok, kaszát kalapálni is meg szántani, vetni... Ha a tehén ellik, az ellést is levezetem. De szlovákul hol meg mikor tanultam volna meg?
- RÓZSIKA Ne mérgeledj, Józsi, itt az a katona, vagy hát aki az volt, de már leszerelt, tudod, aki a Korsósék lányát fölcsinálta, idehívatom, az majd elmondja, mit akarnak.
- I. JÓZSI A Mojszis? De ő meg úgy beszél magyarul, hogy azt a nagységgű anyósa se érti.
- RÓZSIKA Próba – szerencse. Meg aztán valamit csak ért magyarul a szentem, hiszen Korsós Irkének csak elmagyarázta annak idején, valahogy, hogy mit akar. Nem gondolod?
- I. JÓZSI Kell is azt magyarázni... Főleg az Irkének.
- RÓZSIKA Közben egy-két kedves szó azért nem árt. Tè ne tudnád ezt, Józsi?

- I. JÓZSI A kettő nem ugyanaz. Ez egy hivatalos levél, nem pedig inti-pintyi nyihegés meg cukkurúzás. De azért igazad van, kiszólok, hogy kerítsék elő nekem ezt a cukkurúzós Mojzsist. Igaz is: mi a keresztneve? *(Kimegy s kiabál.)* Keressétek meg a raktárban Mojzsist, és mondjátok meg neki, hogy jöjjön be az elnökelvtárshoz. *(Visszajön, leül.)*
- RÓZSIKA *(Könyvvel.)* Szlavomír, elnök elvtárs, Szlavomír... Szlavomír Mojzsis – hát nem csodálatos? Mint egy nóta, ha kimondom. El lehet énekelni. *(Rózsika ábítattal énekel.)* Mooojzsiis, Szlavomíííí... Mint egy népballada... Ó, istenkém...
- I. JÓZSI Rózsika! De gyönyörű a hangod. *(Odamegy Rózsikához.)* Nem folytatnád a kisszobában? *(A nyakát simogatja.)*
- RÓZSIKA *(Egészen ellágyulva.)* Nem korai még, elnök elvtárs? Meg közben jöhet Mojzsis... Esetleg...
- I. JÓZSI De ha már megmozdult, Rózsika, na, érezed?
- RÓZSIKA Ah, elnökelvtárs, ah. *(Kis szünet.)* Már érzem! Én is! *(Kopognak az ajtón.)*
- I. JÓZSI *(Gyorsan visszaiül az asztalához. Dühösen.)* Bújj be!
- MOJZSIS: Cseszty práci! Jozsinkó, te nekem mi van? Gyünnyi, mennyi.
- I. JÓZSI Gyünnyi is meg mennyi is. Tudsz olvasni, Mojzsisikám?
- MOJZSIS *(Értetlenül nézi az elnököt.)* Én jár iskola, tanul olvasás, írás. Gond nem. Semmi.
- I. JÓZSI Ha gond semmi, akkor meséld el nekem, mit írnak itt a járási elvtársak.
- MOJZSIS *(Olvas.)* Van itt az Józsi, hogy számolni faluban, hány tyúk, tehén, disznó. Adni be tojás, tej, kontingent. Disznó levágni engedély, egy család, egy disznó, beadni zsír, öt kiló. Beadni még disznó bőre, a hátán. Lesz bőrből bakancs, munkásosztály jár bele, bakancsban... Ennyi...
- I. JÓZSI És szalonna? A háta szalonna meg az oldalas?! Bőre nélkül? Lenyúzottan? S abban járjon a munkásosztály? A mi saját szalonnánk bőrében? A finom, ropogósra sült pörccben?! Rózsika, Rózsika, most már elhiszem, hogy nincs Isten. *(Rövid szünet.)* Mert ha volna, ezt nem engedné. *(Rövid szünet.)*
- MOJZSIS Van direktíva egy még, Jozsinko.
- I. JÓZSI Egy még?
- MOJZSIS Kell tanfolyam küldeni egyén, inszeminátornak.
- I. JÓZSI Minek?
- MOJZSIS Ki teheneknek lesz emberbikája.
- I. JÓZSI Micsodája?
- MOJZSIS Na, Jozsinkó, így van hivatalos: umelé oplodnienie dojníc – inseminácia.

- I. JÓZSI Rózsika! Te érted ezt? Mojzsis, mi a szentség ez az inszimáció vagy mi?
- MOJZSIS Az nem szentség. Tehenet nem bika hág, hanem inszeminátor... Emberbika, na, úgy csinálja, hátulról. Műleg...
- I. JÓZSI Műleg? Műbikailag... Mint a háború alatt a ruszlik a szódás szamarát. Mosószékre állva, a fészker alatt, hátulról, úgy...
- MOJZSIS Valakit küldeni tanfolyam, Jozsinkó. Lenni pártföladat, itt írva, sztarnyická úloha, debizony.
- I. JÓZSI *(Rövid csend.)* Rózsika?
- RÓZSIKA *(Halkan.)* Nem is tudom... Talán Jenőket, olyan helyeske...
- I. JÓZSI A kis Brúdert? De hát nem is tagja a pártnak!
- RÓZSIKA De Józsi! Ezékiel meg Jónás se párttag... Még sem panaszkodnak a tehenek.
- I. JÓZSI De azok rendes, törzskönyvezett tenyészbikák. Ott van az orrukban a vaskarika, igazi apaállatok, és lelkiismeretesen építik a szocialista nagyüzemi állattenyésztést... A kis Brúder meg mit csinál? Rapsickodik meg kukoricát lop. Meg a hadiözvegyek után kajtat.
- RÓZSIKA Hát ezért! Ha tanfolyamra küldöd, átnevelik. Rendes műbika is lehet belőle...
- I. JÓZSI Rózsika, te egy angyal vagy. Meg egyébként is... *(Rövid töprengés után.)* A kis Brúder... Mint műbika... Hát nem bánom. *(Mojzsishez.)* Figyelj ide, Mojzsis. Van itt még egy üres kishozba, ismered ugye?
- MOJZSIS Ismerni én, persze.
- I. JÓZSI Kapsz egy széket meg egy asztalt. Itt lesz a hivatalod. A délélőtti postát lefordítod nekem magyarra, s hogy rendesen tudj fordítani, délután magyarul fogsz tanulni. A plébános elvtársától kérjél szótárat, neki van, de soha nem használta még. Rendben?
- MOJZSIS *(Megilletődve.)* Legyen meg a te akaratod...
- I. JÓZSI Na, a Miatyánk még egészen jól megy... A raktárba helyedbe pedig azt a büntetésből idetelepített hlinkagárdista partizán-nyanus Ondert tesszük át a takarmányos brigádból. Ott úgy is ellopja az abrak javát a disznainak.
- MOJZSIS Lehet raktár is lopni.
- I. JÓZSI Tudom, Mojzsis. Lopni mindenhol lehet. Amíg van mit.
- MOJZSIS Jozsinkó, te tudod igazságot. Ahogy mondani.
- I. JÓZSI Úgy hát! Menjél Mojzsis, s meg se állj a Vörös tengerig...
- MOJZSIS A vörösig? Meddig?
- I. JÓZSI Addig!
- MOJZSIS Menni. Szék, asztal szótár... Társzó? Lesz minden Jozsinkó. Tengeri veres is... *(Kimegy.)*

RÓZSIKA Hát nem aranyos? Na, mondd Józsi! És milyen fiatal, meg egészen kék a szeme, akárcsak tavasszal a nagy tó. Tudod, mikor az ibolya nyílik...

I. JÓZSI *(Kivágja maga alól a széket.)* A kisszobába! Rózsi! Érezed?

RÓZSIKA Ah, elnök elvtárs! Ah! Ah! Egy műbika... Egy igazi...

(Felcsendülnek a Szulikó dallamai, esetleg kórus:

Zöld erdőben, vén fák alatt,

Piros rózsza szál most fakad stb.)

(Lassú sötét. A színpad marad, mint előbb. Világosság. A szövetkezet vezetőségi ülése. Az asztalon kávéscsészék, kisebb-nagyobb poharak, üvegek, hamutartó. A vezetőség tagjainak némelyike erősen, komoly elszántsággal cigarettázik.)

I. JÓZSI *(Komoran.)* Megnyitom a vezetőségi ülést. Elvtársak! Üdvözlöm Árpádovics elvtársat a járási pártbizottság részéről mint instruktort. Meg kell mondanom őszintén, elvtársak, hogy sok a baj. Több mint sok. Sokkal több, ha úgy vesszük. De ha nem vesszük úgy, akkor is... Ebben a hónapban megint nem tudjuk kifizetni a munkaegységre járó előleget. Az állatállomány összpontosítása is késedelmet szenved. Az istállón még mindig nincs tető. A beszolgáltatási kötelezettségeinket sem tudjuk teljesíteni, kevés a tej, a tehének nagyobbik fele gümőkóros, sok a vetélés... *(Szünet.)* És a járásról csak felszólításokat küldenek az elvtársak, hogy miből mennyit meg hova meg miért. A sok papír betemet... Holott takarmány kellene. Abrak meg szalastakarmány. A lovaknak zab... Már kilátszanak a bordáik, olyan soványak...

ÁRPÁDOVICS Ami a lovakat illeti, elvtársak, hát már megkaptátok az első Zetor tizenötöst, lesz még Skoda harmincas is, meg huszonötös Zetor is. Ez megoldja a lókérdést. De ezt csak úgy, margóra... Folytasd, Első Józsi elvtárs!

I. JÓZSI Árpádovics elvtárs! Van igazad, de nincs igazad. A mi határunk majdnem kétezer hektáros, ebből közel ezerötyszáz a szántóföld. A tizenötös Zetor ezt akkor se szántja föl, ha egy nap alatt két napig szánt. Lovak nélkül a terület fele felszántatlan marad. A tavaszi szántás pedig tudod, mennyit ér.

II. JÓZSI És ez csak a szántás... Oszta a többi majd a jövőre halasszuk?! Fogasolni, vetni kell. Kellene! De vetőmagot se kaptunk...

ÁRPÁDOVICS Elvtársak! Megoldjuk! A szovjet mezőgazdaság a mi példaképünk. A kolhozok meg a szovhozok. A nagy Micsurin lelkes tanítványa, Lisenkó elvtárs kidolgozta azt az új vetési módszert, amelynek alapján a fagyott, havas földre is lehet már vetni... A óra... Szibériában ez a módszer már bevált, és folyamatosan alkalmazzák. A szibériai elvtársak télen-nyáron egyfolytában csak vetnek meg aratnak, ha esik, ha fú, ha süt a napocska, ha borult

- az ég... Hát ti csak ne csüggedjete, a szovjet elvtársak veletek vannak.
- III. JÓZSI (*Dobogva.*) Csak nehogy úgy járjunk, mint a Steimann-féle rideg borjúneveléssel...
- ÁRPÁDOVICS Harmadik Józsi elvtárs! Te kétségbe vonod a szovjet elvtársak módszereit?
- III. JÓZSI Vonja kétségbe a rossznyavalya. De a Steimann-bódékban a borjak megfáznak, megfososodnak, és tizből nyolc nem éri meg a hetedik napot. (*Rövid szünet után.*) Jól élnek a hízódisznók! Főtt borjúhúst zabálnak.
- RÓZSIKA (*Halkan.*) Elnök elvtárs! Ezt is beírjam a jegyzőkönyvbe?
- I. JÓZSI Az istenit, Rózsika! Úgy viselkedsz, mintha még soha nem írtál volna jegyzőkönyvet. Vagyis a rideg borjúnevelésben a szovjet elvtársak módszereit sikeresen alkalmazzuk. Na! De ezzel együtt, amolyan összehasonlító kísérlet végett a borjakat visszaviszük az istállóba, az anyjukhoz.
- ÁRPÁDOVICS Ez szabotázs! Szabotázs és szabotázs!
- I. JÓZSI Az hát! De így legalább a borjak fele nem válik disznóeledellé. (*Hosszabb szünet.*)
- ÁRPÁDOVICS Nincs egy korty pálinkátok? Tiköztetek, kulák elvtársak között az ember fél óra alatt megbolondulhat. Mit mondjak én erről a járási elvtársaknak? Még hogy a disznók borjúhúst zabálnak... A munkásosztálynak pedig még mindig nincs elegendő disznóbőr bakancsa... Igaz! Azok a disznóvágások is! A zsírba a szövetkezeti tagok főtt krumplit kevernek, a disznók hátabőrét pedig túlsózzák, ami szétmarja a drága bőrt, így az bakancsgyártásra alkalmatlanná válik. Ott bűdösödik az egész rakomány a járáson.
- I. JÓZSI Rózsika!
- RÓZSIKA Máris, elnök elvtárs, már is hozom. (*A szekrényből literes üveget vesz elő, tölt a poharakba, koccintanak „Isten éltesen elvtársak, egészségükre stb., és isznak. Rózsika ismét tölt, s megint isznak.”*)
- III. JÓZSI Ötvenhármas. De még iható. És körte.
- ÁRPÁDOVICS Szóval ötvenhármas...
- III. JÓZSI Egyidős az esztendővel.
- ÁRPÁDOVICS Torokgyógyító. Egy kicsit meg is nyugtatja az embert. Hiába, no. (*Rövid szünet.*) Szóval tudjuk mi is a járáson, hogy elég sok a baj, de a bajokat dicső pártunkkal és Gottwald elvtársal az élén hamarosan leküzdjük. Új direktívák lépnek életbe, és én azért vagyok itt ma, hogy ezeket a direktívákat ismeressem veletek. (*Felemeli az üres poharát.*) Rózsikám, ha meg nem sértlek. (*Rózsika tölt a poharakba.*) Szóval, az első, hogy a járdének nevet kell választani, azután pedig egy igazi szim-

bólejumot is. Ez a kettő, a név és a szimbólejum a jövő perspektívája vagyis a perspektíva jövője. Lesz! Mi a járason azt javasoljuk, hogy a jáerdé neve legyen a ZORA VYCHODU, vagyis a Kelet Fénye. A szimbólejumról nincs központi határozat, azt a jáerdé vezetőségének kell megoldania.

(Rövid szünet. Isznak.)

II. JÓZSI Szimbólejum? Mi a túró az? Eszik vagy isszák?

ÁRPÁDOVICS Délután még én sem tudtam pontosan, csak amúgy, ahogy a fenti elvtársak körvonalzták. Ezért hát felkerestem a plébános elvtársat, akiről köztudott, hogy a reakció sok szekerét tolja, meg a mi szocializmusunk ellensége is, de elvtársak, ő tud latinul, meg egyébként is olvas, ami a szakterülete, hogy úgy mondjam. Tehát a reakció oldaláról is meg egyéb irányból is így részemről tudottá vált, hogy a szimbólejum az nem egyéb, mint egy jelkép. Olyan, mint például a sarló meg a kalapács. Csak ezt a mi szimbólejumunkat nem a vörös zászlóra festjük vagy hímezzük, hanem majd ugye, ha elkészül, az iroda homlokzatára szögezzük fel, hogy mindenki láthassa... Mivel, elvtársak, a szimbólejum létesítése pártfeladat, ezzel javaslom, hogy hozzunk létre most és itt egy szimbólejum bizottságot.

RÓZSIKA *(Tapsikol az izgalomtól.)* Ugye, ezt beírhatom a jegyzőkönyvbe? Szin-bó-le-jom bi-zott-ság...

III. JÓZSI Hát ez kolosszális! Isten bizony, Árpádovics elvtárs! Mit szólnál egy kiselejtezett Stejmann-bódéhoz?

ÁRPÁDOVICS *(Főháborodottan.)* Harmadik Józsi elvtárs! Követelem, hogy tartózkodj a könnyelmű profanizálásoktól. A szimbólejum szent ügy. Már Lenin elvtárs is utalt erre, meg Joszif Visszarionovics is.

I. JÓZSI Elvtársak! Lassan éjfél lesz, nincs idő gatyázni. Ha valami pártbizottság, akkor az pártbizottság, és ha pártbizottság, akkor azt végre kell hajtani. Harmadik Józsi te pedig ne hozakodj elő mindig a bódéiddal. Folyton ez a marhaság. Javaslom, hogy alakítsuk meg a szimbólejum bizottságot, igyuk meg a pálinkát, és menjünk haza aludni.

III. JÓZSI Helyes a dürgés, elnök elvtárs. Tekintettel a CSKP és az SZIKP vezető szerepének a biztosítására, én javaslom, hogy a bizottság elnöki tisztét töltsse be Árpádovics elvtárs.

(Többen: Úgy van!, helyes! Egyetértünk!)

ÁRPÁDOVICS *(Elérzékenyülve.)* Elvtársak! Köszönöm a megtiszteltetést, s fogadom, hogy érvényesíteni fogom a bizottságban pártunk és kormányunk vezető szerepét. Vivát!

(Többen: Vivát! Éljen!)

I. JÓZSI Mint reakció elhajlót, ám a tényeket ismerő szakértőt javaslom a plébános elvtársat is felvenni a bizottságba.

- II. JÓZSI Meg a Csemadok helyi szervezetének az elnökét, Belasz tanító elvtársat, aki egyben, amiként az ismert, költő is, s így járatos a csasztszka-irodalomban, amire szükség is van. A minap is egy kétsoros alkotást adott elő a fejőnök sajtótízperce előtt, aszongya hogy:
Ez itten egy vakond túrás
Van-e jobb, mint egy jó kúrás!
Ujjujjujj
ÁRPÁDOVICS Nono! De – helyes. Legyen. Meg még Rózsika is tagja lehetne a bizottságnak az adminisztráció oldaláról.
- RÓZSIKA *(Ellágyulva a megtiszteltetéstől.)* Köszönöm. És ha lehet, én Második Józsit is javasolnám... A saját szimbólejuma, ugye, neki is, hogy úgy mondjam, érvényesülhetne. Benne. Abba!
(Pálinkát tölt a poharakba.)
- ÁRPÁDOVICS *(Kicsi kortyokban fogyasztja az italt.)* Szóval ötvenhármas, szóval... *(Hirtelen.)* Elvtársak! A bizottságra! Éljen a Szimbólejum-bizottság! Éljen a béketábor meg a Kelet Fénye!
(Mind: éljen, éljen!)
- II. JÓZSI *(Halkan Árpádovicsboz.)* Van ebből az ötvenhármasból egy teli demizsonom. Ha egy vagon abrakot ide tudnál irányítani... Szóval, tudod Árpádovics elvtárs, a szükség törvényt bont...
ÁRPÁDOVICS *(Bólogat.)* Nehéz helyzet, igazán nehéz a helyzet, Második Józsi elvtárs... Nem ígérhetek semmit, nem ígérhetek semmit, de talán holnaputánra egy vagon abrakkeverék lehet, hogy... Majd meglátom... Talán az ötvenhármas.
- II. JÓZSI Tiszta vilmoskörte! És otthoni – mint a virág...
ÁRPÁDOVICS Virág?! *(Felemeli a poharat.)* Elvtársak! A szimbólejumra!
(Gyors függöny, és – szünet.)

MÁSODIK RÉSZ

(Az „égi szcena”.)

- LENIN Elvtársak! Érzékelitek-e ezt a tempót? Számomra szinte már követhetetlen. Egyik pillanatban még semmi, a következőben pedig már egy igazi jelkép lehetősége. Fridrich!
- ENGELS Ez már-már politikai fordulat, forradalom. A béke forradalma, vagy a forradalom békéje. Igen, igen! És létezik annak ellenére, hogy ezzel annak idején nem számoltam...
- MARX Kifejezetten én magam sem, de, amiként ismeritek, én a hangsúlyt a gazdaság átalakítására tettem, ami lényegét tekintve a béke forradalma. A tulajdonviszonyok átalakítása, a magántőke fölszámolása, a termőföld kollektív tulajdonba vétele... A dolog

egyértelmű! Az elmélet hétköznapi gyakorlattá változott. Az értékek elosztása új dimenziót nyert, és eközben a természet biofolyamatai is megváltoznak. A biológia emberi ellenőrzés és irányítás alá esik, s a kiválasztódást statisztikai adatok alapján végzik.

ENGELS Igen. Nietzsche abban tévedett, hogy ezt a rendszert a emberre vonatkoztatta. Nem a felsőbbrendű embert kellett megalkotni, hanem a felsőbbrendű állatot. Nem az ember feletti embert, hanem az állat feletti állatot, az über-bestiát...

LENIN Nietzsche természetesen tévedett. De milyen szépen írta: „Meghalt minden isten: íme, azt akarjuk, hogy az ember fölötti ember éljen.”

AZ ÚR HANGJA A többes szám nem érvényes. Él az Úr!

LENIN Természetesen! Az istenfogalom ragozhatatlan...

MARX Ím-igyen szóla az Úr. Ennyi az, ami az elméletet a gyakorlattal összeköti. Van egyes szám, és van többes szám. Van, ami ragozható, s van, ami ragozhatatlan.

MADÁCH *(Mélabúsan.)* A falanszter előtti falanszter... Még hogy műbika... Semmi idill, semmi szerelem, Ádám és Éva – és a bűnbeesés... És azok a becsapott tehének... Über-tehének. Uram! Mondd, hogy nem Te akartad így!

AZ ÚR HANGJA *(Hosszabb szünet után, durcásan.)* Nem mondom!
(Sötét. Majd megszólal a kórus.)

Egy a jelszónk a béke,
Harcba boldog jövőnkért megyünk
Egy nagy cél érdekébe
Tör előre ifjú seregünk stb.

(Lassan kivilágosodik a lenti tér. Változatlanul az iroda. Jelen vannak a Szimbólejumbizottság tagjai.)

ÁRPÁDOVICS *(Kellő pátozzsal.)* Megnyitom a Szimbólejumbizottság első ülését. Elvtársnök és elvtársak! Azért jöttünk össze, hogy pártunk és kormányunk döntése és direktívája alapján a mi Kelet Fénye járdének méltó és haladó szellemű szimbólejumot válasszunk. Szeretném a bizottság tagjainak a figyelmét felhívni arra, hogy ennek a feladatnak a megoldása a következő pártkongresszus előtti időszakra esik. Ezért akár azt is javasolhatnám, hogy pártunk kongresszusának tiszteletére tegyünk olyan felajánlást, hogy a kongresszus napjára vagy még azelőttre, például május elsejére, a munkásosztály nagy nemzetközi ünnepére a Kelet Fénye szimbólejumát ünnepélyes keretek között felavatjuk.

I. JÓZSI A pillanat történelmi! Én megajánlom. *(A többiek, szinte kórusban: „Mi is, mi is.”)* Most már csak az a kérdés forog fenn, hogy mi legyen a szimbólejum tárgya?

ÁRPÁDOVICS Amiként már korábban is mondtam volt, a kérdés igazi szakértője a plébános elvtárs. Ezért kérek plébános elvtárs, terjeszd elő a javaslatodat, ha van. Van?

PLÉBÁNOS ELVT. *(Keresztet vet.)* Van. Isten segedelmével, és az Ő vezérlő akaratából, lévén szó a Kelet Fénye nevű jáérdéről, vagyis egy mezőgazdasági kollektív megléttű gazdaságról, arra gondoltam, hogy régi eleink hagyományát megújítván, egy szocialista realista szimbólumot kellene választani, amit szerintem egy nemes lókoponya testesítene meg...

(Mély csend.)

ÁRPÁDOVICS Hát lehetne, ha lehetne. De mint tudjátok, a lókoponya a magyar honfoglalók pogány realizmusának egyik jelképe volt, ez a jelkép a szláv törzsek leigázását elevenítené fel, már pedig pártunk és kormányunk a jelenlegi demokratikus Csehszlovákiában a magyar honfoglalás lókoponyájában kifejezett jelképét irredentának és nacionalistának tartja, másrészt az nem haladó hagyomány.

BELASZ Árpádovics elvtárs, ez féligazság. Mi a Csemadok részéről a lókoponyát mint nemzeti létünk és történelmünk értékes relikviáját értelmezzük. Tudvalevő ugyanis, hogy a lovak, így a lóhoz tartozó lókoponya minden időben az emberi haladást szolgálta. Azt hiszem, elég hős Csapájev lovashadseregének döntő szerepére utalnom, amely a nagy októberi szocialista forradalom dicső csatáit vívta meg Szibéria-szerte, s ezzel lerakta a nagy Szovjetunió alapkövét.

I. JÓZSI Tisztelt bizottság! Javaslom, hogy tartsunk egy rövid gondolkodási szünetet, amelyet egy kupica kisüstivel töltenék ki, hogy a megvilágosodás végbemenjen bennünk. A lókoponyára pedig térjünk vissza a kisüstöt követően.

(Úgy van, helyes, igyunk. Rózsika tölt a poharakba, a plébános elvtárs tétován megáldja az italt. Isznak.)

PLÉBÁNOS ELVT. Elvtársak. Én nem kötöm a karót az ebhez, s az ebet se a karóhoz. Ha a lókoponya vita tárgyát képezi, akkor hagyjuk őt békén a meglevő kunhalom hantjai alatt. De például milyen szépen mutatna egy igazi magyarökor-koponya a Kelet Fényében. Az a csodálatos szurokfekete, fénylő szarvpár az épület homlokzatán, elvtársak...

RÓZSIKA *(Csak úgy, maga elé.)* Ökör? Egy bika, egy igazi, derék bika, mint a Jónás vagy mint az Ezékiel... Ó, azok a boldog tehének...

PLÉBÁNOS ELVT. De Rózsika, ők próféták... Ótestamentumiak...

I. JÓZSI Próféták, próféták... A szövetkezet törzskönyvezett tenyészbikái... Jónás és Ezékiel. Kiváló apaállatok. Nem! Arról szó sem lehet.

ÁRPÁDOVICS A magyar ökör se jöhet számításba. Mit kapnék én egy ilyen szimbólejumért a vezető titkár elvtárstól! Van nektek arról fogalmatok? (*Töpreng.*) De ha például nem magyar, hanem szlovák ökör volna...

I. JÓZSI Olyan nincs! Magyar ökör is már csak egy van, az öreg Szialajé. De ő inkább megdöglene, de nem adná oda holmi szimbólejumnak...

PLÉBÁNOS ELVT. Javasolnám, hogy az egyetlen magyar ökröt – amely szerény ismereteim szerint nem is bika, hanem anyaállat, tehát tehát – soroljuk a megőrzendő fajták génbanki kategóriájába. Ezzel szemben – a legnagyobb tisztelettel mondom Árpádovics úr – szlovák ökörré számlálatlanul szert tehetünk, és akkor a felmerült irredenta és nacionalista kérdések semlegetűsödnek. Egy derék, jól fejlett szlovák ökörtől származó ökörkoponya – akár címeresnek is nevezhetjük – méltóvá válhat a párt direktívájának beteljesítésére, s a jelzett kongresszusig ennek beszerzése, preparálása is megoldást nyerhet.

BELASZ A Csemadok részéről egy ilyen ökörrrel szemben nincs ellenvetés. A magam részéről pedig a szimbólejumavatásra írok egy haladó szellemű csasztuskát, Kórus és nagyzenekar. Ahogy dukál! (*Feláll, a közönség felé.*)

Ez itten a Kelet Fénye,
Dél-szlovenszko büszkesége!
Hujujujujjjúúúj...
(*Taps.*)

RÓZSIKA Te Belasz!

BELASZ No?

RÓZSIKA A csasztuskát majd a „Ritka búza, ritka árpa” dallamára csináld. A kedvemért, Belaszkám! (*Dúdolja a dalt.*) Hát nem gyönyörű? Hozzá magyar ruha meg pántlika a hajban, piros-fehér-zöld. (*Tovább dúdol, majd táncolni kezd, illegeti magát Belasz előtt, aki csakhamar kirúgja a széket maga alól, s bokázni kezd.*)

BELASZ Rózsika! Kettőt jobbra, kettőt balra...

ÁRPÁDOVICS Hát igen! Szép ez a nap, elvtársak. Meg a csárdás is, csak a lépések ideológiája nem egészen célirányos. Az volna a kívánatos, hogy egyvégtében mindig kettőt balra, kettőt balra volna az irány. Hát igen. De erre még nincs direktíva, se kongresszusi határozat.

I. JÓZSI És nem is lesz!

ÁRPÁDOVICS Aztán miért nem, elnök elvtárs?!

I. JÓZSI Mert a csárdás attól csárdás, hogy kettőt jobbra, kettőt balra.

ÁRPÁDOVICS Ez tiszta középutas politika! De eltértünk a tárgytól, elvtársak. A mai tanácskozás lényege, hogy a kitűzött feladatot, hogy úgy

mondjam, a párt direktívájának értelmében teljesítsük. Az ökörkoponya beszerzésével, mint szakértővel, bízunk meg Második Józsi zootechnikus elvtársat. Első Józsi, kérlek, közöld Második Józsival a bizottság határozatát. És ne feled: ez pártfeladat.

PLÉBÁNOS ELVT. Magam is úgy vélem, helyesen döntöttünk. A történelem is igazolja ezt. Valóban az ökörkoponya a legméltóbb szimbólum. Már a régi görögök is éltek ezzel, de szerepel az ótestamentumi szövegekben is. Nálunk pedig ugye ez Európa elbrablása, hogy konkrétan legyenek meg Picasso művei. A bikák... Igen. Egykor minden ökör bika volt... Az ökörkoponya tehát a bikakoponya metamorfózisa, amiáltal időtálló jelkép, örök szimbólejum...
(*Felemeli poharát.*) Ámen.

(*A szín lassan elsötétül, zene. Lebet a „Ritka búza” is. A dallam lassan belecúsúszik a semmibe. Ismét az iroda. Rózsika egyedül gépel, ír stb. Kopognak az ajtón.*)

RÓZSIKA Szabad.

JENŐKE Rózsika? És egyedül?

RÓZSIKA Nahát, Jenőke! Vége a tanfolyamnak?

JENŐKE Vége.

RÓZSIKA Jenőke, hát, hogy is mondjam, te most már igazán műbika lettél?

JENŐKE Így is lehet mondani, de így nem nagyon szép. Tudományos megnevezése a tevékenységemnek az inszeminátor. Ezt írták a diplomámra, amikor a tanfolyamot befejeztük.

RÓZSIKA (*Tele kíváncsisággal.*) Insze-micsoda? Jaj, Jenőke, ki se tudom mondani... És te mostantól már a teheneket, úgy igaziból, szóval, tudod...

JENŐKE De Rózsika... Csak nem gondolod ezt komolyan rólam... Ez egy új tudomány, ahogy az elvtársak mondták, a haladó szocialista tudomány egyik vívmánya. Már a tudomány kerekein belül...

RÓZSIKA Meséld el Jenőke, megöl a kíváncsiság. Szóval, igazi bika nélkül...

JENŐKE Az nem úgy van, Rózsika. Kell a bika is, egyelőre. Szóval kiválasztják a legjobb bikákat, igazi tenyészállatokat, hatalmasakat, erőseket, akik bírják a strapát.

RÓZSIKA A strapát? Igazán? És hogyan?

JENŐKE Az istállójuk mellett van a fedezettető, ahol egy fantom áll. Tisztára olyan, mint egy igazi tehén.

RÓZSIKA Műtehén?

JENŐKE De van igazi is, mert a bikának kell az igazi tehénnek a szaga, hogy... Na, szóval, hogy tudod, mert ha nem, ugye akkor a fantom nem ér semmit.

RÓZSIKA (*Kicsit szégyenlősen, lehajtott fejjel.*) Úgy, Jenőke...? És aztán?

JENŐKE Mikor aztán már igazi tűzbe jött a bika, odavezetik a fantomhoz, ráugrik, aztán akkor a gondozó oda tartja a műhüvelyt – ez a tudományos neve neki –, és a bika abba... és úgy... Szóval megtörténik.

RÓZSIKA Te Jenőke. Szerinted a bikának ez tetszik?

JENŐKE Ha csinálja... De úgy vettem észre, hogy utána mindegyik mintha egy kicsit szomorú lenne...

RÓZSIKA És amikor te csinálsz? Szóval a teheneknek. Hogy azok mit éreznek, ha nem a bika, hanem te...

JENŐKE (*Enyhe fölháborodással.*) Rózsika! Ez tudomány.

RÓZSIKA De mégis, valahogy olyan tehenellenes az egész, nem gondolod?

JENŐKE Lehet, Rózsika, de azért közben meggömbül a hátuk, ugyanúgy, ahogy akkor, amikor Jónást vagy Ezékielt engedik hozzájuk... Rájuk, hiszen láttad már...

RÓZSIKA Szóval meggömbül a hátuk... Te pedig egy kicsit szomorú leszel.

JENŐKE Én ugyan nem. Öt falu a rajónom, kaptam egy huszonötös Zetkát, berúgom, gázt adok a motornak, és már repegetek is.

RÓZSIKA De a rapszickodásnak vége!

JENŐKE Rózsika, dehogy! Kiváltottam a vadászengedélyt, vettem egy kétcsövű sörétes puskát, és az egész határ az enyém, azt lövök, amit akarok, és akkor, amikor kedvem szottyan löni.

RÓZSIKA (*Szorosan Jenőke mögé áll, átöleli.*) Jenőke, igazán meggömbül a hátuk?...
(*Orgonamuzsika. Az „égi szín”.*)

MADÁCH (*Figyeli az első szintet. Ír.*)

Íme, a hiányzó szín lényege!

Éva és Ádám újjá fogant.

Él ami van fönt és alant,

Bár ez senkinek sem érdeke.

Lám, csupán a látszatok tűnnek

Fel, megtöltvén edényét a bűnnek,

És a változás, midőn elérkezik,

A most élők azt már észre sem veszik.

Annyi harc, küzdelem hiába volt,

Folt hátán csak maradt a folt!

S a bűnnek fája alatt megállván

Feltündököl a sátáni bálvány.

Teremtő Isten! Hát mi végre

Költöztem hozzád az égbe?!

Mit ér e halálon túli tábor,

Ha Évám friss almát szakaszt a fáról?

S mindegy, alant mely néven vétkezik,

- Ha kékét annak nem élhetem meg itt!
 Sivár e magaslat, siket s talmi.
 Van ok itt sírni, s amott vigadni.
 Nem szépül a lét, kereke nyekeg, nem fordul,
 Akárha túltöltött pohár, ha kicsordul,
 És szertefoly a drága nedű – a vérünk!
 Teremtőm! Mondd, mi végre élünk?!
- (Rövid, mély csend. Majd villámlás, dörgés.)*
- AZ ÚR HANGJA Csak kérdés, csak kérdés, mindig csak ez!
 Kishitű magyar, csak ennyire futja?
 Nézz alá, kircs-korcs fattyaidra.
 Közöttük mit ér fenséged s szavad?
 E nyomor láttán ne borulj, de derülj,
 Vélt bűnök elől te ne menekülj,
 Imrém! Pihenj! S lásd, ami az Úr dolga,
 Minden körülményben az meg lesz oldva.
 Ha ember, ha állat, aki hős vagy gyáva
 Rá talál mindője a szimbólejumára!
- (Hosszabb csend.)*
- ENGELS Micsoda emelkedettség!
- LENIN Dicső! S tiszta líra. A szférák zenéje... Szinte már...
- MARX S a tragikus szemlélet. A koncepció. A vég kezdete... Az Ember meg a Tragédia.
- ENGELS És ez a Fráter Erzsi, nahát... Világos az egész. Az Imre valóban egy zseni. Mert figyeld csak: Ádám – Éva, Imre – Erzsi, Jenőke – Rózsika...
- MARX Te Friderich! Ezt a gimnazisták ma már az első osztályban így tanulják. Vagy a másodikban? Semmi új, barátocskám...
- ENGELS Tudom, természetesen, de azért együtt látni élőben a folyamatot, a valóságban figyelni, ez azért meghatározó élmény. Figyeld csak! *(Lefelé mutat.)* Látod, miként görbül meg Rózsika háta?!... És ez a meggörbülés már a matriarchátusban is pontosan így ment végbe.
- LENIN *(Maga elé, dobogva.)* Azért az botrány, hogy az egész mennyországban nem lelhető fel az Idegen szavak szótára!
- MARX Aztán mire volna, ha volna, drága Iljicssem?
- LENIN Karl, például, te tudod mi az inszemináció?
- MARX Szocialista realizmus.
- LENIN S attól görbül meg a tehének, netán – nóta benne! – most éppen a Rózsika háta?!
- ENGELS Miért ne? Mint irodalmi alkotás. Társadalmi elkötelezettségű akár.
- MADÁCH Nem, barátaim, nem szocialista. Párttalan. Parttalan realizmus.

MARX Semmi gát, semmi határ – ez, barátaim, literatúra. De a tehenek jogai? Kérdem én? Mivé lett a természet gyönyörű demokráciája? Hogy már a gyenge, a korcs is? Nem csak az erősebb kutya?...

ENGELS *(Lefelé mutat.)* Megtörtént. Látjátok a boldog emberpárt? Édeni a kép!

(Valahányan lefelé figyelnek, közben a fenti tér elsötétül, s a színpadon, ahogy világosodni kezd, Rózsika és Jenőke öltözködik, ruhájukat igazgatják stb. Kinyílik az ajtó, jön Első Józsi és Árpádovics.)

I. JÓZSI *(Mérgesen.)* Rózsika! Pálinkát!

RÓZSIKA *(Mogszeppenve, de boldogan.)* Hozom.

I. JÓZSI Az igazság az igazság, Árpádovics. Az egész környéken nincs egyetlen használható ökör se. Nincs és nincs! A direktíva és a határozat pedig a tehenekre nem vonatkozik. *(Szünet.)*

ÁRPÁDOVICS Józsi! Ahogy névrokonod, Jozsif Visszarionovics mondotta, mindig van egy másik lehetőség is.

I. JÓZSI *(Még dübösebben.)* A kutya úristenit, Árpádovics! A bikákat nem engedem. Se Jónást, se Ezékielt. Nem és nem!

ÁRPÁDOVICS Pedig Jónást fölálldozhatnád. Az idő is megviselte, a háborús események, elaggott, s ahogy értesültem a tehenektől, hetente egyszer-kétszer ha sikerül neki – már elnézést, Rózsika – rendeset kettýenteni... S nemcsak a tehenek, a fejőnők is panaszkodnak rá. *(Rövid szünet, ivás.)* Ami pedig a helyettesítést illeti, itt van már Jenőke, korunk minden új vívmányával.

I. JÓZSI *(Nagyon halkan.)* Ha pártunk és kormányunk nemkülönb szocializmust építő népünk kívánja, mi a jáerdé részéről akkor ezt az áldozatot meghozzuk... Azt azonban, hogy Jónást Jenőke milyen mértékben lesz képes pótolni, egyelőre nem tudom megítélni...

RÓZSIKA *(Halkan.)* Jenőke tehetségét én nem vonnám kétségbe... Sőt...

ÁRPÁDOVICS Látod, Józsi! Ez az elvtársi, szocialista vezetői magatartás a karakteres. Add ki a direktívát Jónás irányába!

I. JÓZSI Ellenben volna egy indítványom.

ÁRPÁDOVICS Halljuk!

I. JÓZSI Arra gondoltam, hogy valami módon illene megbecsülnünk Jónás önzetlen és áldozatkész szolgálatait a szocialista nagyüzemi marhatenyésztés fejlesztésének területén. Ha a járási pártbizottság Jónásnak ezt a szolgálatát egy dicséző oklevéllel jutalmazná, akkor azt a falu, illetve a jáerdé krónikájában is megörökíthetnénk, s így e jeles apaállat bekerülne a történelembe.

ÁRPÁDOVICS A járási pártbizottság a haladó hagyományok alapköteleit mindig is készségesen támogatta. Nemcsak az emberhősök, de az arra érdemes állathősök emlékét is meg kell örökítenünk. Józsi! Lesz oklevél!

- I. JÓZSI Köszönöm, köszönöm! Most már csak a Jónás levágásának körülményeit kell megszervezni. Hogy ki, mikor, mivel és hogyan.
- ÁRPÁDOVICS Rózsika, ha töltenél...
- I. JÓZSI Mert letaglózni nem lehet.
- ÁRPÁDOVICS Miért?
- I. JÓZSI A mészárostagló, Árpádovics elvtárs, komoly szerszám. Esetleg kettéhasítja a szimbólejum tárgyát képező marha, azaz hogy bikafejet. A kérdés: egy kettéhasított bikafej alkalmas-e jelképi funkcióra?!
- ÁRPÁDOVICS *(Őszintén.)* Hát erre nem gondoltam, Első Józsi, eddig.
- I. JÓZSI Pedig gondolhattál volna.
- JENŐKE *(Halkan.)* Le kell lőni.
(Döbrent csend, a jelenlevők egymásra néznek. Nagy a tanácstalanság.)
- I. JÓZSI A lelövés mindig a lovak kiváltsága volt... Meg a tábornokoké, háború esetén.
- JENŐKE Egy okleveles bika talán kivételt képezhetne.
- RÓZSIKA Egy kupicával, elvtársak?
- I. JÓZSI Hát legyen! Jónás emlékére!
- JENŐKE Nyakon. Igen, nyakon lövöm, ez lesz a méltó megoldás. Egy futóval vagy egy brenekkel. Mint egy tróféás nagyvadat. *(Töprengve.)* Bika mint bika... Aztán a koponyát lefőzzük, lehúsoljuk, kifehéritjük és kész. Ennyi!
- I. JÓZSI Jenőkém, a technológiai folyamat elméletileg helyes. De: kinek van a faluban akkora üstje vagy katlana, amelyikbe Jónás feje beleférne?! Na, kinek, drága műbikácskám? Most légy okos, te csücske! Egy félmázsás bikafej...
- JENŐKE Olyan üst nincsen. Se katlan. És már nem vagyok csücske.
- ÁRPÁDOVICS Ha nincs megfelelő nagyságú üst, se katlan, akkor egyéb megoldást kell találnunk. Az idő sürget!
- JENŐKE Megoldás lehetne, ha például becsomagolnánk egy műanyag zsákba Jónás fejét, és kitennénk a napra.
- I. JÓZSI Megbüdösödni?!
- JENŐKE Hát aztán? Két-három nap alatt a hús félig elrohad. Azt követően keresni kell egy jó nagy hangyabolyt, aztán a java mellől a hangyák brigádmunkában elvégzik. Tíz nap alatt Jónás koponyája hófehér szimbólejummé lényegül. Aztán jöhet Belasz a csasztuskáival!
- I. JÓZSI Te Jenő! Ezt te mind a műbikatanfolyamon tanultad?
- RÓZSIKA Ugye milyen tehetséges...
- I. JÓZSI Kétségtelenül az, Rózsika. Szóval akkor lelövöd. Nyakon. De úgy szervezd meg a kivégzést, hogy a tehenek ne lássák. Órizzuk meg emberi méltóságunkat, elvtársak...
- RÓZSIKA Istenem! Micsoda dráma...

(Gyors sötét. Halkan felcsendül a „Föl vörösök, proletárok” kezdetű munkásmozgalmi induló. Az asztalnál Első Józsi gondterhelten cigarettázik. Rózsika most nem könyvel. Hirtelen kicsapódik az ajtó, s berobog Második Józsi.)

- II. JÓZSI *(Libeg, érezhető, hogy rohanvást érkezett. Igen mérges.)* Elnök elvtárs...
- I. JÓZSI Már megint ordítasz, zootechnikus elvtárskám. Mi ez az átváltozás? Mi ez a páviántempó? Mi ez a számárbeszéd?
- II. JÓZSI *(Nem csituló baraggal.)* Ki volt az a címeres barom, aki kitalálta, hogy Jónás fejét egy műanyag zsákba pakolják?
- I. JÓZSI Jenő, az inszeminátor elvtárs dolgozta ki ezt az új technológiát.
- II. JÓZSI Bűdös tőle az egész környék. A lovak megvadulnak a bűdöségtől, az előbb vitték az árokba az öreg Korsóst kocsistól, mindenestől. A kulcscontja törött az öregnek, jajgat, és hiába ígértem neki fél liter rumot, nem csendesedik.
- I. JÓZSI Mindig csak az ital! Orvoshoz vinni, arra nincs eszed? Hát miféle zootechnikus elvtárs vagy te? He?
- II. JÓZSI Vagyok, amilyen vagyok. De nem csak a lovakkal meg az öreg Korsóssal van baj. A tehének elapadtak a bikabűztől, nincs tej, elnökelvtárs, a kakasok este kukorékolnak, tojás is alig akad... Józsi! Katasztrófa fenyeget. Tenni kell valamit...
- I. JÓZSI Ülj le, és igyál meg egy felest. Az megnyugtat. A helyzet nem derűs, azt látom, ám a megoldás már útban van.
- II. JÓZSI *(Iszik.)* Valóban?
- I. JÓZSI A hangyaboly-felkutatási brigád a Rózsás hegyen, hiszen ismered, megtalálta a megfelelő méretű hangyabolyt. A tizenötös Zetor elé odarendeltem a nagyobbik vlecskát, azon kiszállítjuk Jónás fejét a hegyre, ráfektetitek a hangyabolyra, és ahogy Jenőke eltervezte a hangyák testületileg eltávolítják a bűdösséget a csontokról. Jónás feje pedig hófehér lesz – szimbólejumfehér. Na, most makogj... Igaz, állíts őrt hozzá, nehogy valami róka vagy kóbor kutya meggyalázza...
- II. JÓZSI Azért, elnökelvtárs, ilyen nagy döntésekről tájékoztathattál volna. Mert ha mindezt előre tudom, az öreg Korsóst másfelé irányíthattam volna, s most csonttörésprobléma nem forogna fent. Meg a szekér az árokban...
- I. JÓZSI A nagy egészre gondolj, Második Józsi! A Nagy Egészre! Épül az új igazságos társadalom. Már a munkásosztály se követeli a disznóbőrt. Van elég szocialista bakancs meg uránérc. És nemcsak saját szimbólejumunk lesz, de lesz saját Hortobágyunk is.
- II. JÓZSI Erről a marhaságról már hallottam. Ez a kormos képű Belasz, ahelyett, hogy a gyerekeket rendesen megtanítaná írni, meg olvasni, mindent átkeresztel. Módszeresen. Dűlőutakat,

patakat, erdőrészt, utcákat. A disznótelepet elnevezte Hortobágnak. A valamikori Ó-legelőt...

I. JÓZSI Tiszta sor! És egészen jól hangzik. Hortobágy... Hát nem? *(Kopognak az ajtón.)* Bújj be!

MOJZSIS *(Kezében egy paksaméta levéllel.)* Ah! Egyszerre kettő, Jozsinkó. Két elvtárs. Cseszty práci, majdnem felejtettem el köszönés.

I. JÓZSI Mi a gond Mózeska?

MOJZSIS Gond semmi. Örömhír, jó hír igazán...

II. JÓZSI Te Józsi, ez a Mojzsis már majdnem érthetően beszél magyarul.

MOJZSIS Jött fontos leírás. Járási elvtársaktól, aláírta magas vezetőség elvtársa.

I. JÓZSI Megint kell nekik valami... Bor vagy egy kettéhasított süldő reprezentációra...

MOJZSIS Nem bor, nem süldő. Jozsinkó, elnökelvtárs, az van megírva teneked, személyesen, hogy a szimbólejumavatásra párt- és állami delegáció jön jáéredére. Nagy lesz megtiszteltetés neked meg oklevél Jónásnak.

I. JÓZSI Ugyan bizony! És enni mit adunk nekik? Egy egész delegációnak. Meg a sofőröknek.

II. JÓZSI Hát ott a Jónás! Jégen az egész tetem. A Csatlós rendes kocsmáros, a télen is megtöltötték jéggel a jégvermet, így Jónásnak csak a feje büdösödött meg. A többi ehető. Megtörténhet a tetemrehívás...

I. JÓZSI Én meg azt hitte, hogy a disznóknak... Szóval a Jónás megvan... Józsi! Lesz prémium. Jöhet a vezető titkár meg az egész pereputty. Lesz bikavelő, pirított kenyérrel, bikafarokleves, lábszárpörkölt cseresznyepaprikával, hogy kétszer élvezik az elvtársak a szimbólejumavatás gyönyörét... Józsi! Lesz tetemrehívás...

MOJZSIS És megismerhetik a mi híres, szőke Hortobágyunkat is az elvtársak.

II. JÓZSI Belasz mint tanító és mint Csemadok-elnök mutatja majd be az elvtársaknak az új létesítményeket. Hortobágy? Itt nálunk? És szőke? Miért ne. Hiszen demokráciában élünk, s népiben...

I. JÓZSI Látjátok, elvtársak, mennyit ér a békebeli apaállat?! Látjátok, feleim? A drága Jónás! Kétszer mentett meg bennünket. Igen. Egyszer szimbólejum mivoltában, másszor pedig velős csont képében.

(Gyors sötét, majd kis szünet után ismét az iroda. Belasz, Rózsika, I. Józsi.)

BELASZ Hívattál Első reszlovakizált Józsi, egykori kulákelvtárs...

I. JÓZSI Belasz! Hagyjuk most a múltat. Ismerem a véleményedet, de most annak megvitására nincs idő. Egyébként ha hapticáskodsz, ki is rúgathatlak. Azt hiszed, nem tudom, hogy

a könyvtárban díszmadarakat tenyésztel, azt hiszed, nem tudom, hogy a verebek nemesítésével foglalkozol, meg hogy a nemespintyet igyekszel keresztezni a császármadárral?

BELASZ De közben a népet szolgálom. Jelszavakat festek, meg csujjogatókat is írok. Az aktuális csasztuskákon kívül.

RÓZSIKA Csujjogj egyet, Belaszkám.

BELASZ *(A közönség felé fordulva.)*

Ez itten egy vakondtúrás,

Van-e jobb, mint egy jó kúrás?!

Ujujujjúúú!

RÓZSIKA De Belasz! Még meghallja valaki... Te szégyentelen...

I. JÓZSI Hát ez nem volt rossz, Belaszkám. Ahogy a rímek összecsendülnek, és a mondanivaló is, igen, valós és realista. Ennek ellenére a szimbóležumavatásra a legmagasabb helyről érkezik párt- és állami delegáció. Meg kell szervezni a delegáció fogadását, programját, hogy az elvtársak elégedettek legyenek, s hogy azt követően állami támogatást kérhessünk tőlük. Meg vagyok értve?

BELASZ A Csemadok részéről csak részben van ellenvetés. A fogadást megszervezem, írok néhány vonalas csujjogatót, és elviszem az elvtársakat a Hortobágyra is. Második Józsi már részben tájékoztatott.

I. JÓZSI Teljes bizalommal vagyok irányodban, Belaszkám, a programot tekintve. De szükség volna egy szimbóležumavató csasztuskára is.

BELASZ Ezt már korábban vállaltam.

I. JÓZSI Tudom, csak eszedbe akartam juttatni. Te költő is vagy, meg muzsikus is. Itt hagylak Rózsikával, aki teljesíti minden kívánságodat a kórusművet illetően... Rózsika! Ma délután te leszel Belasz műzsája.

RÓZSIKA Értem, elnök elvtárs... Ez olyan szép, új megnevezés, még eddig nem is hallottam, igazán...

I. JÓZSI Munkára fel Belaszkám! Legyen hősi, emelkedett, szellemes és egyben érthető, szocialista realista alkotás. Csak semmi avantgárd, csak semmi dekadencia, se pirosfehérvölgöd atavizmus. *(Kimegy.)*

BELASZ *(Első Józsi helyére ül, papírt, ceruzát rak maga elé. Rózsika bámulja Belaszt. Hosszú csend.)* Jónás koponyájáról kórusművet írni? Egy bikafejről? Csak az üresség, csak az üresség... A nihil... Seholy egy parányi ihlet.

RÓZSIKA *(Igen halkan és tétován.)* Te Belasz! Mi az, hogy műzsa?

BELASZ A műzsa az, aki homlokon csókolja a költőt. A költő pedig a műzsa csókjától ihletbe jön, és úgy születik meg benne a vers.

RÓZSIKA Akkor én most a te múzsád vagyok?

BELASZ Első Józsi direktívája szerint igen.

RÓZSIKA És ha homlokon csókollak, akkor te mindjárt ihletbe jössz?

BELASZ Anélkül is, Rózsika, anélkül is. De ha megtennéd, úgy hamarabb...

RÓZSIKA *(Homlokon csókolja Belaszt, aki átöleli a lányt.)* Ah, ilyen hirtelen?

BELASZ Még hirtelenebbül is, Rózsika! Ha akarnád...

RÓZSIKA Ellenemre nem volna, de most nem lehet.

BELASZ Valami gátló tényező?

RÓZSIKA Az, az! A gátló tényező. Most vagyok úgy...

BELASZ Oh, én boldogtalan! Pedig az ihlet, Rózsika! Homlokom tüzel.

RÓZSIKA Érezem, bizony érzem. Mily forró s kívánatos. Vizes ruhát rá. Nem! Pálinkát. *(Tölt.)* Igyál szentem, hűsítsd magadat. Oh, mily különleges múzsának lenni! Minő dicső szerep. És hogy épp most nem lehet, mert nem lehet...

(Sötét, rövid csend, majd felhangzik valamely Kodály-mű részlete, esetleg a Galántai táncokból. A legmagasabb párt- és állami küldöttség tagjai értelemszerűen Marx, Engels, Lenin és Madách. A zene ritmusától kísérvé olyan lépcsőfélén ereszkednek alá, amilyeneket az operettekben szoktak volt használni a primadonnák számára. Lehet némi működöt is használni, a mennyei szféra érzékeltetésére, ha jut rá pénz. A fogadóbizottság ott áll a lépcső alján, Árpádovicsal az élen. Mögötte a többi elvtársak, akik később kóruvá alakulnak át. Rózsika piros-fehér-zöld magyar ruhában, hajában nemzeti színű szalagok, kezében egy tálcán kenyér és só. Az irodaépület homlokzatán a leleplezésre váró szimbólum. Tőle jobbra s balra az állami és a sarló-kalapácsos vörös lobogó. Középen Sztálin és Gottwald képei, továbbá Marx, Engels és Lenin portréi. Madáché meg az Úré hiányzik. Közben időnként a delegációt fogadó sokadalomból ki-ki lép valaki, és csujjogatót kiált néhány tánclépés kíséretében.

*Sztálin elvtárrsal az élen,
Dolgozunk mi békeességben.
Hujjujjujjujjújj.*

*Traktor, kombájn, úrhajó,
Velük élni juj de jó!
Hujjujjujjujjú*

*A mi csordánk olyan csorda,
Úrhajón száll föl a holdra.
Hujjujjujjujjú*

*Hol izzadunk, hol meg fázunk
Vezet minket dicső pártunk.
Hujjujjujjujjú...*

Amikor a küldöttség leér a földre, a csujjongások megszűnnek. Előlép Árpádovics.)

ÁRPÁDOVICS A nép nevében! Üdvözlöm a legmagasabb párt- és állami delegáció minden kedves tagját! Kérem az elvtársakat, fogadják szeretettel a mi Rózsikánk által felkínált kenyeret és sót, a mi földünk jókedvű ajándékait. Cseszty práci, elvtársak!

(A küldöttség tagjai: Cseszty práci! Cseszty, Cseszty!, majd törnek a kenyérből, sót perdítenek rá, és lassan elmajszolják, amiként a reformátusok az úrvacsorát... A „nép” – ezt úgy kell megrendezni, hogy a „nép” a közönség legyen – közben fergetegesen tapsol és éljen.)

MADÁCH *(Rózsikát kerülgetve.)* Ha nem tudnám, hogy a feltámadást egyelőre elhalasztotta az Úr, akkor azt hihetném, hogy akit látok, az nem más, mint az Erzsi... Micsoda mennyei hasonlóság! Milyen játékot űz velem megint az Úr?!

ÁRPÁDOVICS *(A közönség felé fordulva.)* Tisztelt ünnepi közgyűlés! Tisztelt szimbólejumavatásra egybegyűlt elvtársak! Nagy megtiszteltetés számunkra, hogy a legmagasabb, ismétlem, a legeslegmagasabb delegáció látogatott el hozzánk e történelmi alkalom okán, hogy jelenlétével tegye ünnepivé a mai napot. Elvtársak, jédedé-tagok, köszöntjük a küldöttelvtársakat! *(Viharos taps.)* Köszönöm, köszönöm. Most pedig arra kérem Vlagyimir Iljics elvtársat, hogy mondja el ünnepi, leleplező beszédét.

LENIN *(A szónoki emelvényhez lép. Megilletődve.)* Szpaszíba! Szpaszíba! Daragije tavaricsi, nu, sto, ja vizsu: sto ne bülo, tyipér bűgyet... jeszty...

MADÁCH *(Megrángatja V. Iljics kabátját.)* Te Iljics, ezek nem orosz muzsikok, nem is értenek rendesen oroszul...

LENIN Nu, kak, Imrjusko? Sto gyelety?

MADÁCH Magyarok – vengerci, panyimájes? Beszélj magyarul, azt értik. Ez ilyen nép.

LENIN NEP? Eto charasó – novaja economiczeszkaja polítýika.

MADÁCH Ügyelj az ékezetre. Nem NEP, hanem nép! A nép, Iljics.

LENIN Ládno, Imrjusko, ládno. Panyimaju. *(Magyarra vált.)* Vengerci, drága vengruskáim! Már 1919-ben is veletek voltam. Táviratban is köszöntöttem a ti Tanácsköztársaságotokat. És most itt állok, mást nem tehetek, lejöttünk, mert az Úr így rendelte, és jó szívvel és megköszönve az elvtársi lehetőséget, leleplezzünk az általatok választott nemes szimbólejumot. Mert az kell! A népnek! Hogy legyen mire felnéznie, hogy legyen mit követnie, amiként a betlehemi csillagot követték a királyok. Lebegjen előttetek a szent cél, a nemzetközi munkásosztály végső győzelmében vetett töretlen hitetek. Éljen és viruljon a Kelet Fénye! Éljen a munkások és a parasztok szövetsége!

(Taps. Lenin leleplezi a szimbólumot, fejet hajt előtte, miközben a taps tovább zúg.)

PLÉBÁNOS ELVT. *(Az ég felé fordított arccal beszenteli a szimbólejumot.)*

MADÁCH Megtörtént! Uram, köszönöm! Teljes a mű!

(Rövid csend. Belasz elé lép, s beint A kórus énekel. A „Kossuth Lajos azt üzente...” kezdetű nóta dallamára.)

Se nem magyar, se nem szlovák,
Ez az ökörfej csehszlovák.
Nemzetközi dicső marha,
Vörös csillag ragyog rajta,
Éljen, éljen,
Örök fényben,
Éljen a fara!

Nemes fajta, vörös-tarka,
Meglátszik az abrak rajta.
Hogyha abrak több lett volna,
A tarka még tarkább volna,
Éljen, éljen,
Örök fényben,
Éljen a fara...

(Gyors függöny)

Zsögödi Nagy Imre: Itatás